

КОМЕНТАРІ

Київського національного університету імені Тараса Шевченка
на рекомендації, викладені у звіті експертної групи

«Про результати акредитаційної експертизи освітньої програми

30437 «Світове українство в цивілізаційному поступі (з поглибленим вивченням іноземних мов)»

Рівень вищої освіти – бакалавр
спеціальність – 032 Історія та археологія

Співпраця з експертною групою під час повторної акредитації освітньо-професійної програми «Світове українство в цивілізаційному поступі (з поглибленим вивченням іноземних мов)», ОР бакалавр, була цікавою. Є підстави подякувати експертам за ґрунтовне вивчення ОП й відзначення її сильних сторін. Рекомендації ЕГ будуть ретельно проаналізовані і слугуватимуть подальшому вдосконаленню ОП у відповідності до цілей ОП й узгоджень зі стейкхолдерами. Позитивно сприймаючи більшість рекомендацій, вважаємо за доцільне висловити власні міркування щодо деяких із них.

Критерій	Звіт експертної групи	Коментар КНУ
Критерій 1. Проектування та цілі освітньої програми		
Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 1 Рівень відповідності Критерію 1: Рівень В	Слабка сторона ОП в контексті Критерію 1 вбачається у недостатній залученості ключових стейкхолдерів для формулювання програмних цілей та результатів навчання. ЕГ також звертає увагу, що при виборі одного зі запропонованих блоків вибіркового дисциплін, здобувачі освіти здобувають тільки окремі ПРН цього блоку, тобто не опановують ОП в повному обсязі і не здобувають відповідно необхідних та визначених в ОП додаткових ПРН, що забезпечують її унікальність та специфічність. ЕГ рекомендує активізувати участь здобувачів в обговоренні ОП шляхом опитування щодо можливих змін при перегляді ОП до наступного навчального року. ЕГ рекомендує до наступного навчального року провести моніторинг забезпечення ПРН освітніми компонентами та привести у відповідність ОП (Матриця та ПРН) та ПРН в описах РП навчальних дисциплін.	Дякуємо ЕГ за рекомендацію продовжувати розвивати співпрацю із стейкхолдерами у вдосконаленні програми. Щодо зауваження стосовно вибору блоків то тут вочевидь наявне непорозуміння – для вибіркового блоку передбачені додаткові (не обов'язкові) результати навчання, тож вибір студентом блоку розширює кількість результатів навчання які він здобуває, а не звужує. Рекомендації щодо вдосконалення матриць відповідності з вдячністю приймаємо.
Критерій 2. Структура та зміст освітньої програми		
Підкритерій 2.1	ЕГ звертає увагу на невідповідність обсягу кредитів, зазначених у робочій програмі ОК44 (іспанська мова) – 6 кредитів з обсягом кредитів, визначених на цю ОК згідно з ОП – 12 кредитів.	Вочевидь наявна помилка – в навчальному плані, як і в ОП, на вивчення іспанської мови відведено 12 кредитів – по 3 кредити упродовж 4 (5й-8й) семестрів. Робоча програма яку вивчала ЕГ була програмою на один з двох навчальних років (на 2 з 4 семестрів викладання).
Підкритерій 2.2	Тематичний план лекцій і семінарських занять. ОП передбачає додаткові ПРН	1) Ми не розуміємо в чому ЕГ побачила порушення стосовно ПРН 15-20. Сама ЕГ

Критерій	Звіт експертної групи	Коментар КНУ
	<p>15-20, що забезпечуються вибірково дисциплінами. Тобто у структурі ОП закладені результати навчання, досягнення яких не передбачено обов'язковими ОК. В той же час у контексті дотримання підкритерію 2.2. це є суттєвим недоліком.</p> <p>У Матриці відповідності програмних компетентностей ОК, визначено, що ЗК4 "Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово" формується в процесі вивчення ОК4, ОК6, ОК7, ОК13, ОК20, ОК23, ОК25, ОК27, ОК35, ОК45, ОК47. Аналіз РП засвідчив, що українська мова не є безпосереднім об'єктом вивчення цих ОК. Тобто ЗК 4, встановлена в ОП згідно із Стандартом вищої освіти, не забезпечена жодним окремим ОК (за виключенням факультативного курсу). Відповідно не забезпечено повною мірою досягнення безпосередньо пов'язаного з цієї компетентністю ПРН 12 («Здійснювати комунікацію з професійних питань з представниками наукових, громадських, релігійних і національно-культурних організацій і спільнот»).</p>	<p>підтверджує що ці ПРН визначені як додаткові – не обов'язкові для опанування за програмою. Цілі програми і обов'язкові ПРН досягаються шляхом вивчення обов'язкових ОК, додаткові ж результати навчання опановує тільки той здобувач який цього бажає. Таким чином названого ЕГ недоліку немає.</p> <p>2) Гарант освітньої програми і не стверджував що об'єктом вивчення ОК4, ОК6, ОК7, ОК13, ОК20, ОК23, ОК25, ОК27, ОК35, ОК45, ОК47 є українська мова. Ці освітні компоненти забезпечують у здобувачів освіти (в яких уже сформоване володіння українською мовою за попереднім рівнем освіти, що підтверджується результатами ЗНО) необхідний для досягнення ПРН 12 («Здійснювати комунікацію з професійних питань з представниками наукових, громадських, релігійних і національно-культурних організацій і спільнот») рівень розвитку фахової письмової і усної комунікації українською мовою. Додамо, що закон України Про вищу освіту передбачає безумовну обов'язковість викладання української мови як окремої дисципліни тільки у випадку коли мова навчання за програмою є однією із мов Європейського Союзу. Таким чином вважаємо, що ті недоліки, які ЕГ визначила як ключові для визнання програми невідповідною вимогам під критерію 2.2 насправді відсутні.</p>
Підкритерій 2.3	<p>ЕГ отримала усну скаргу від випускника ОП щодо відсутності досвіду виконання письмових наукових робіт (як курсових, так і кваліфікаційних) під час навчання на ОП, що зумовлює висновок про те, що випускники 2022 і 2023 р. не досягли спеціальної компетентності 9 «Здатність працювати з історичними текстами і документами, коментувати, анувати їх відповідно до певних критеріїв». Відповідно не забезпечено повною мірою досягнення пов'язаного з цією компетентністю ПРН 5 («Вміти працювати з письмовими, речовими, етнографічними, усними, архівними та іншими історичними джерелами»).</p> <p>Структурно-логічна схема, яка представлена в ОП не унаочнює опис</p>	<p>1) зауваження ЕГ дещо дивує: перелік ОК якими забезпечується і формування СК9 і досягнення ПРН5 визначено матрицям відповідності, тож висновок про їх недосягнення через відсутність кваліфікаційної роботи (не передбаченої стандартом) і курсових робіт (яких не було в першій редакції програми, але які вже наявні згідно того ж звіту ЕГ (див. зауваження 2 із «Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 2.») є нелогічним. Насправді саме навчальні дисципліни представлені у перелічених вище ОК формують здатність працювати з історичними текстами і документами, коментувати, анувати їх відповідно до</p>

Критерій	Звіт експертної групи	Коментар КНУ
	<p>логічної послідовності освітніх компонентів, не демонструє змістовного зв'язку між ними, не вказує на пререквізити і постревізити ОК.</p> <p>Викладене дає підстави дійти висновку про те, що ОП не дозволяє досягти всіх заявлених результатів навчання, що є суттєвим недоліком у контексті дотримання підкритерію 2.2. (прим. мабуть – 2.3)</p>	<p>певних критеріїв і вміння працювати з письмовими, речовими, етнографічними, усними, архівними та іншими історичними джерелами. Кваліфікаційна робота та/або курсова можуть лише сприяти закріпленню названих здатності і вмінь.</p> <p>2) Визначені ЕГ вимоги до Структурно-логічної схеми ніде нормативно не закріплені, і є власним фаховим баченням членів ЕГ Насправді ж наявна СЛС повністю відповідає чинним нормативним документам і задовольняє потребам формування навчального плану.</p> <p>Таким чином вважаємо, що висновок ЕГ про те, що «ОП не дозволяє досягти всіх заявлених результатів навчання» не має під собою достатнього обґрунтування</p>
Підкритерій 2.4	<p>Відповідно до пп.2.2.2 – 2.2.7 «Положення про порядок реалізації студентами КНУТШ права на вільний вибір дисциплін» здобувачі освіти мають право обрати навчальні дисципліни з обов'язкових та вибіркових частин навчальних планів інших спеціальностей того самого рівня, а за умови погодження із деканом факультету /директором інституту – з програм іншого рівня. За результатами фокус-груп з адміністративним і допоміжним персоналом, здобувачами освіти ЕГ встановила, що на ОП жодних прикладів застосування такої можливості не зафіксовано.</p> <p>ЕГ наголошує, що у випадку обрання здобувачами ОК з інших спеціальностей або програм іншого рівня, здобувач не зможе скласти обов'язковий ОК49 Комплексний кваліфікаційний іспит, програма якого містить питання щодо еміграції, діаспори, які зосереджені в обох вибіркових блоках.</p> <p>Третій блок містить 6 переліків дисциплін по 3 дисципліни у кожному. Здобувачі повинні обрати по 1 дисципліні з кожного переліку. ЕГ встановила, що переліки дисциплін ВК3.01.01 – ВК.3.06.03 не мають внутрішньої логіки. Гарант ОП і керівництво факультету не пояснило</p>	<p>1) Зауваження не є об'єктивним - якщо йти за його логікою, то ЗВО мають змусити когось із здобувачів кожної із програм Університету обрати дисципліни з поза меж програми. Але саме це насправді і було б порушенням прав здобувачів. Вважаємо що єдиним доказом того що прийняті в університеті норми не працюють була б необґрунтована відмова здобувачу у виборі, а таких випадків в Університеті не було.</p> <p>2) Вказані ЕГ питання вивчаються в обов'язкових курсах що стосуються загальної історії України та історії української діаспори.</p> <p>3) Зауваження дивне: гарант ОП абсолютно логічно запропонував студентам в межах кожного переліку якомога більш різноманітні дисципліни щоб сприяти всебічному розвитку здобувачів.</p> <p>Додатково зазначимо що згадані у звіті ЕГ обмеження вибору відповідно до встановленої мінімальної кількості здобувачів, яка має обрати вибірковий ОК, абсолютно не заважають здобувачу обрати власну траєкторію якщо він обере будь-яку із обов'язкових дисциплін інших програм.</p> <p>Враховуючи викладене вважаємо що підстав фіксувати суттєву</p>

Критерій	Звіт експертної групи	Коментар КНУ
	<p>ЕГ доцільність поєднання в одному переліку таких ОК, як, наприклад: 1) Історичне фентезі в кіно, Історія і рекреалогія, Українське море в контексті світової історії.</p>	<p><i>невідповідність ОП за підкритерієм 2.4 немає.</i></p>
<p>Підкритерій 2.7</p>	<p>ЕГ констатує порушення встановленої процедури присвоєння професійної кваліфікації 3119 «Стажист-дослідник (історія)», оскільки відповідна кваліфікаційна характеристика відсутня. Крім того, порушуються норми чинного законодавства. Професійна кваліфікація зазначена в ОП як підклас КП 3119. У Класифікаторі професій підклас 3119 має найменування «Інші технічні фахівці в галузі фізичних наук та техніки» (https://kodeksy.com.ua/buh/kp/3119.htm). Виходячи з цього, додавання до професії «стажист-дослідник» саме історії, на думку ЕГ, є довільним трактуванням класифікатора професій, а отже неправомірним.</p>	<p>Ще з початку 2000-х років спільнота істориків виступала із ініціативою внести зміни до Класифікатора професій в розділ 3 ФАХІВЦІ з тим щоб ввести назву професії, яка б відповідала рівню підготовки бакалавра за історичним напрямком (наприклад, асистент історика за аналогією з асистентом географа). Результату досягти не вдалося, і в чинному з 2010 р. КП відсутня назва професії, яка б належним чином відповідала фахівцю, який отримав ґрунтовну історичну освіту і відповідний диплом бакалавра за спеціальністю Історія та археологія.</p> <p>Розробники бакалаврських освітніх програм на історичному факультеті КНУТШ взяли до уваги, що в КП розділ «Фахівці» вміщує професії, що вимагають знань в одній чи більше галузях природознавчих, технічних і гуманітарних наук, а професійні завдання полягають у виконанні спеціальних робіт, пов'язаних із застосуванням положень та використанням методів відповідних наук, також враховуючи, що в багатьох не тільки природничих, а й гуманітарних академічних установах, історичних музеях, архівах тощо первинна професія, яку займали фахівці історики називалася стажист-дослідник вирішили використати назву з класифікатора професій «Стажист-дослідник» уточнивши відповідний напрямок «(Історія)».</p> <p>На переконання розробників присвоєння, після виконання відповідних умов, професійної кваліфікації «Стажист-дослідник (Історія)» випускникам бакалаврату за спеціальністю Історія та археологія не є довільним трактуванням класифікатора професій, і тим більше не є порушенням законодавства, оскільки така назва первинної професії існує в сфері гуманітарних наук, а також відповідає положенням класифікатора професій, який визначає, що фахівці мають виконувати роботу, пов'язану із застосуванням положень та використанням методів</p>

Критерій	Звіт експертної групи	Коментар КНУ
Підкритерій 2.9	<p>ЕГ констатує конфліктну ситуацію, пов'язану з вибором наукового керівника курсової роботи одним зі здобувачів ОП (копію звернення здобувача до голови Вченої ради і ректора ЗВО надано ЕГ). Оцінка конфліктної ситуації полягає поза межами повноважень ЕГ і стосується внутрішніх процедур ЗВО.</p> <p>Незважаючи на задекларовану можливість здобувачів брати участь в програмах академічної мобільності, що зафіксовано у «Положенні про порядок реалізації права на академічну мобільність КНУ ім. Тараса Шевченка» (https://mobility.univ.kiev.ua/?page_id=804&lang=uk), жодних таких прикладів на ОП як в рамках внутрішньої, так і міжнародної академічної мобільності, на ОП не зафіксовано.</p>	<p>відповідних наук, у даному випадку саме історичної науки.</p> <p>1) вказана конфліктна ситуація була вирішена саме шляхом визначних в Університеті внутрішніх процедур і показала їх дієвість.</p> <p>2) Тільки за останній рік на різні програми ступеневої і кредитної мобільності було направлено майже 800 здобувачів освіти університету. Пропозиції відкриті для всіх здобувачів. Але їхати чи не їхати (з врахуванням гендерних обмежень визначених урядом у зв'язку із воєнним станом, на які Університет впливати не може), визначає сам здобувач.</p>
<p>Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 2</p> <p>Рівень відповідності Критерію 2: Рівень Е</p>	<p>1) Наявні істотні розбіжності між Матрицею забезпечення програмних результатів навчання (ПРН) відповідними компонентами освітньої програми; 2) Обмеження прав здобувачів освіти при формуванні індивідуальної освітньої траєкторії у частині вільного вибору наукових керівників курсових робіт та обмеження при виборі дисциплін; 3) Порухення процедури присвоєння професійної кваліфікації «Стажист-дослідник (історія)»: відповідна затверджена кваліфікаційна характеристика відсутня; не враховані вимоги чинного Класифікатору професій; 4) Структурно-логічна схема, яка представлена в ОП, не унаочнює опис логічної послідовності освітніх компонентів, не демонструє змістовного зв'язку між ними, не вказує на пререквізити і постреквізити ОК. 5) Включення до програми кваліфікаційного іспиту питань, що містяться у вибірковій частині ОП; 6) Не забезпечення окремим обов'язковим ОК ЗК 4 зумовлює неможливість досягнення ПРН 12. Рекомендації: 1) Приведення у відповідність ПРН, які відображені в ОП з ПРН, які зазначені у Робочих програмах. 2) Формування моделі вибору дисциплін з урахуванням автономних прав ЗВО, у т.ч. за допомогою блоків, які водночас не</p>	<p>Відповіді на зауваження</p> <p>1) істотних похибок забезпечення програмних результатів навчання відповідними компонентами освітньої програми немає (див. відповіді університет за підкритеріями 2.2 і 2.3</p> <p>2) обмежень щодо вибору керівників курсових робіт немає. Є обмеження для тих студентів які отримують стипендію від діаспори щодо тематик курсових.</p> <p>4) Структурно-логічна схема ОП відповідає чинним вимогам;</p> <p>5) Всі питання включені до кваліфікаційного іспиту опановуються під час вивчення обов'язкових дисциплін. Вибіркові компоненти можуть сприяти їх поглибленому вивченню але не більше від того.</p> <p>6) На переконання Університету ПРН 12 досягається. У разі наявності сумнівів ЕГ могла переконатися у рівні вміння здобувачів «Здійснювати комунікацію з професійних питань з представниками наукових, громадських, релігійних і національно-культурних організацій і спільнот» шляхом вивчення їх письмових робіт та/або співбесіди.</p> <p>Рекомендація «б) Дотримання процедур періодичного перегляду ОП як реагування на</p>

Критерій	Звіт експертної групи	Коментар КНУ
	<p>повинні обмежувати права здобувачів обирати дисципліни з інших рівнів та інших спеціальностей. 3) Приведення процедури присвоєння професійної кваліфікації у відповідність із локальними нормативними документами ЗВО та Класифікатором професій; 4) Структурування (незалежно від графічного представлення) структурно-логічної схеми, яка б демонструвала логіку ОП, послідовність та взаємозв'язки ОК. 5) Включення до програми кваліфікаційного іспиту питань, що містяться в обов'язкових ОК та наведення опціональних питань, залежно від результатів вибору дисциплін. 6) Дотримання процедур періодичного перегляду ОП як реагування на зауваження і пропозиції стейкхолдерів, що унеможливить створення ситуації, наведеній у п.6 "Слабких сторін..." 7) Приведення ОП у відповідність зі Стандартом вищої освіти у частині забезпечення ЗК04.</p>	<p><i>зауваження і пропозиції стейкхолдерів, що унеможливить створення ситуації, наведеній у п.6 "Слабких сторін..."» незрозуміла – визначені в Університеті процедури перегляду ОП дотримуються.</i></p> <p>Таким чином, підсумовуючи аналіз визначених у звіті ЕГ суттєвих недоліків програми вважаємо що підстав для оцінки ОП на рівні Е за Критерієм 2 немає, і об'єктивно обґрунтованим рівнем оцінки є рівень В.</p>